

วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

ปัญหาที่ต้องการวิจัยในครั้งนี้ คือ ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้นิเทศการพยาบาล ในกรุงเทพมหานคร ในการนี้ผู้วิจัยได้สอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการ โดยใช้วิธีสอบถามผู้ตรวจการเอง และสอบถามหัวหน้าตึกเกี่ยวกับคุณภาพของผู้ตรวจการในหน่วยงานของตน ในการสอบถามนี้ใครรวบรวมความคิดเห็นอื่น ๆ ด้วย เช่น ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงานและเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ตรวจการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ ผลของการสำรวจที่ได้มาจะเป็นการรวบรวมความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้นิเทศการพยาบาล ดังนั้นการเสนอความคิดเห็นที่ได้จากการรวบรวมนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้นิเทศการพยาบาลต่อไป

เมื่อได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำการศึกษาค้นคว้าในหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่องนี้แล้ว จึงได้ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

การเลือกตัวอย่างประชากร

ผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างประชากรจากโรงพยาบาลที่สังกัดมหาวิทยาลัย กรมการแพทย์ และอนามัยกระทรวงสาธารณสุข เทศบาล กรุงเทพมหานคร กรมแพทยทหาร กระทรวงกลาโหม กรมแพทย์กระทรวงมหาดไทย และเอกชนที่เป็นทั้งสถานบริการพยาบาล และสถานการศึกษาพยาบาล จำนวน 7 แห่ง คือ โรงพยาบาลรามธิบดี โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลหญิง โรงพยาบาลวชิระ โรงพยาบาลพระมงกุฎ โรงพยาบาลตำรวจ และ โรงพยาบาลมิชชั่น

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ตรวจการพยาบาลและหัวหน้าตึก

ของโรงพยาบาลทั้ง 7 แห่งนี้ ทุกคนรวมจำนวนผู้ตรวจการ 54 คน หัวหน้าตึก 188 คน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 242 คน

การสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาคนควาหาความรู้เกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้นิติการพยาบาล ตลอดจนลักษณะที่ดีของผู้ตรวจการ โดยการอ่านจากเอกสาร วารสาร หนังสือ และวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ตลอดจนศึกษาปัญหาต่าง ๆ ของผู้นิติการพยาบาล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามแล้ว ขอคำแนะนำพิจารณา ตรวจแก้ไข จากอาจารย์ที่ปรึกษาและพยาบาลที่เคยทำหน้าที่ผู้นิติการพยาบาลมาก่อน โดยสร้างเป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และเลือกตอบ มีจำนวนทั้งสิ้น 107 ข้อ เมื่อสร้างเสร็จแล้วนำไปทดลองใช้ (Try-out) โดยทดลองกับพยาบาลระดับผู้ตรวจการและหัวหน้าตึกในโรงพยาบาลรามธิบดี จำนวน 18 คน หลังจากได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เหมาะสม รัดกุม และสมบูรณ์มากที่สุด ภายหลังแก้ไขปรับปรุงแล้วได้นำแบบสอบถามทั้ง 107 ข้อ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ภาค

- ภาคที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ภาคที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งลักษณะงานของผู้ตรวจการพยาบาลเป็น 3 ด้านคือ
1. ด้านการพยาบาลผู้ป่วย มีข้อความทั้งหมด 26 ข้อ
 2. ด้านการบริหาร มีข้อความทั้งหมด 20 ข้อ
 3. ด้านการศึกษา มีข้อความทั้งหมด 15 ข้อ

แบบสอบถามในภาคนี้ ได้สอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับลักษณะการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการพยาบาล โดยผู้ตอบซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการพยาบาลตอบว่า

ลักษณะงานหนึ่ง ๆ นั้น ผู้ตรวจการ ทำเอง ทำร่วมกับผู้อื่น ผู้อื่นทำ หรืองานนั้นไม่มีการจัดทำ โดยกำหนดความหมายและคะแนนไว้ดังนี้

"ทำเอง" หมายความว่า การปฏิบัติงานในเรื่องนั้น ๆ ท่านได้กระทำอย่างจริงจังจนประสบผลสำเร็จและได้ผลสมบูรณ์มากที่สุด มีคะแนนเท่ากับ 3

"ทำร่วมกัน" หมายความว่า การปฏิบัติงานในเรื่องนั้น ๆ ได้มีการลงมือกระทำร่วมกับผู้อื่น และประสบผลสำเร็จพอสมควร มีคะแนนเท่ากับ 2

"ผู้อื่นทำ" หมายความว่า มีการปฏิบัติงานในเรื่องนั้น ๆ โดยผู้อื่นและยังไม่ประสบผลสำเร็จ หรือยังไม่มีการกระทำอย่างจริงจังในเรื่องนั้น ๆ มีคะแนนเท่ากับ 1

"ไม่มีการจัดทำ" หมายความว่า ไม่มีการปฏิบัติงานนั้น ๆ ในหน่วยงานของท่าน มีคะแนนเท่า 0

ส่วนถ้าผู้ตอบคำร้องตำแหน่งหัวหน้าตึกตอบว่าลักษณะงานหนึ่ง ๆ นั้นผู้ตรวจการพยาบาลในหน่วยงานของท่านทำได้คือน้อยเพียงใด โดยกำหนดความหมายและคะแนนไว้ดังนี้

"ดีมาก" หมายความว่า การปฏิบัติงานในเรื่องนั้น ๆ กระทำอย่างจริงจังโดยผู้ตรวจการพยาบาลของท่านจนประสบผลสำเร็จและได้ผลสมบูรณ์มากที่สุด มีคะแนนเท่ากับ 3

"ดี" หมายความว่า การปฏิบัติงานในเรื่องนั้น ๆ มีการลงมือกระทำ และประสบผลสำเร็จพอสมควร มีคะแนนเท่ากับ 2

"ไม่ดี" หมายความว่า มีการปฏิบัติงานในเรื่องนั้น ๆ แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ หรือ ยังไม่มีการกระทำอย่างจริงจังในเรื่องนั้น ๆ มีคะแนนเท่ากับ 1

"ไม่มีการจัดทำ" หมายความว่า ไม่มีการปฏิบัติงานนั้น ๆ ในหน่วยงานของท่าน มีคะแนนเท่ากับ 0

ภาคที่ 3 เป็นแบบให้เลือกตอบ สอบถามเกี่ยวกับปัญหาที่พบในปัจจุบันเกี่ยวกับงานนิเทศการพยาบาล มีข้อความทั้งหมด 9 ข้อ โดยให้ทั้งผู้ตรวจการพยาบาลและหัวหน้า

คือ ตอบว่าปัญหาที่มีหรือไม่มี โดยกำหนดความหมายไว้ดังนี้

“ไม่มีปัญหา” หมายความว่า ข้อความนั้น ๆ ไม่เป็นปัญหาในการปฏิบัติงานของท่าน

“มีปัญหา” หมายความว่า ข้อความนั้น ๆ เป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของท่าน

ภาคที่ 4 เป็นแบบเลือกตอบ โดยสอบถามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการพยาบาล และหัวหน้าตึกเกี่ยวกับหัวข้อต่อไปนี้

1. ในการปรับปรุงงานของผู้ตรวจการพยาบาล มีข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อ
2. เกี่ยวกับเกณฑ์การคัดเลือกผู้ตรวจการพยาบาล มีข้อคำถามทั้งหมด 28 ข้อ

แบบสอบถามได้กำหนดให้ผู้ตรวจการและหัวหน้าตึกให้ข้อเสนอแนะและกำหนดความหมายไว้ให้เลือกระหว่างนี้

1. “จำเป็น” หมายความว่าข้อความนั้น ๆ มีความจำเป็นมากสำหรับผู้ตรวจการพยาบาล
2. “ไม่จำเป็น” หมายความว่าข้อความนั้น ๆ ไม่มีความจำเป็นสำหรับผู้ตรวจการพยาบาลเลย

หมายเหตุ รายละเอียดเกี่ยวกับแบบสอบถามนี้ดูได้จากภาคผนวกตอนท้ายบท

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเอาแบบสอบถามที่จัดเตรียมไว้เรียบร้อยแล้วไปแจกจ่ายตนเอง โดยขอความร่วมมือจากหัวหน้าแผนกพยาบาลทุก ๆ โรงพยาบาล

การแจกแบบสอบถามได้ให้พยาบาลหัวหน้าตึกประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการพยาบาลในหน่วยงานของตน และผู้ตรวจการพยาบาลนั้น ๆ ใดมีโอกาสตอบแบบสอบถามด้วยเช่นกัน โดยกำหนดวันในการเก็บรวบรวมข้อมูล และติดตามเก็บรวบรวมด้วยตนเอง ซึ่งอยู่ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม ถึงวันที่ 15 สิงหาคม 2518 เมื่อได้แบบสอบถาม กลับคืนมาก็ทำการตรวจนับ และพิจารณาแบบสอบถามที่ใช้งานได้ปรากฏว่าแบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 242 ฉบับ ซึ่งเป็นของผู้ตรวจการพยาบาล 54 ฉบับ ใ้รับคืน 45 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.33 และแบบสอบถามของหัวหน้าตึกจำนวน 188 ฉบับ ใ้รับคืน 155 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.45 รวมจำนวนแบบสอบถามที่ใ้รับคืนทั้งหมด 200 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.60 เมื่อตรวจสอบแล้วปรากฏว่าแบบสอบถามที่ใ้ใช้งานได้จริง 194 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.16 % เป็นของผู้ตรวจการพยาบาล 41 ฉบับ และหัวหน้าตึก 153 ฉบับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและใ้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง

โรงพยาบาล	ผู้ตรวจการพยาบาล		หัวหน้าตึก		รวมทั้งสิ้น		
	ส่ง	รับคืน	ส่ง	รับคืน	ส่ง	รับคืน	%
โรงพยาบาลหญิง	3	3	25	23	28	26	92.86
โรงพยาบาลศิริราช	28	19	80	60	108	79	73.15
โรงพยาบาลวชิระ	8	8	25	23	33	31	93.94
โรงพยาบาลรามธิบดี	6	6	23	23	29	29	100
โรงพยาบาลพระมงกุฎ	3	3	25	18	28	21	75.00
โรงพยาบาลมิชชั่น	4	4	8	7	12	11	91.66
โรงพยาบาลตำรวจ	2	2	7	7	9	9	100
รวมทั้งสิ้น	54	45	188	155	242	200	82.64

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง คำนวณเป็นร้อยละโดยแยกกล่าวเป็นเรื่อง ๆ คือ อายุ ประสบการณ์ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษาเมื่อเริ่มปฏิบัติงาน และในปัจจุบัน การศึกษาอบรมภายหลังจากจบการศึกษาพยาบาลเบื้องต้น
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยคุณภาพของการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการพยาบาลนั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์ในการตัดสินคุณภาพของผู้ตรวจการพยาบาล ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ยดีมาก	=	2.5 - 3.00
ระดับคะแนนเฉลี่ยดี	=	2.00 - 2.49
ระดับคะแนนเฉลี่ยพอใช้	=	1.00 - 1.99
ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่	=	0 - 0.99

และเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม โดยการทดสอบความมีนัยสำคัญ ด้วย $Z - test$ ที่ระดับ .01

3. ทดสอบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่พบในปัจจุบันเกี่ยวกับงานนิเทศการพยาบาล และข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงานของผู้ตรวจการพยาบาล และเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ตรวจการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ โดยการทดสอบไคสแควร์ (Chi-square)

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้ผู้วิจัยได้ทำ Data processing โดยใช้บริการเจาะบัตร และทำการ Sorting ด้วยเครื่อง I.B.M. ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล แลวนำมาหาค่าทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. คำนวณหาค่าเฉลี่ย ใช้สูตร $\bar{x} = \frac{\sum fx}{N}$ ¹

เมื่อ $\sum fx$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$N = \sum f$ = จำนวนคนทั้งหมด

2. คำนวณหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สูตร S.D. = $\sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$ ²

เมื่อ $\sum fx^2$ = ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนนกำลังสองกับความถี่ของคะแนนแต่ละชั้น

3. คำนวณอัตราส่วนวิกฤต (Critical Ratio)

สูตร $z = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{\frac{SD_1^2}{N_1} + \frac{SD_2^2}{N_2}}}$ ³

z = อัตราส่วนวิกฤต

\bar{X}_1 = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มแรก

\bar{X}_2 = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่สอง

N_1 = จำนวนคะแนนของกลุ่มแรก

N_2 = จำนวนคะแนนของกลุ่มที่สอง

SD_1 = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มแรก

SD_2 = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มที่สอง

¹ประคอง กรรณสูต, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู. (พระนคร: ไทวัฒนาพานิช, 2515) หน้า 41.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 51.

³Dixon, Wilfrid J., Massey, Frank Jr. J., Introduction to Statistical Analysis, (3rd ed. McGraw-Hill Book Company. New York 1969), pp.119.

5. จำนวนการทดสอบไคสแควร์ (Chi - Square) โดยใช้สูตร
 2 x 2 Fold. Contingency Table ดังนี้

$$\chi^2 = \frac{N \left(\frac{AD-BC}{N} - \frac{N}{2} \right)^2}{(A+B)(C+D)(A+C)(B+D)}$$

- N = จำนวนคนตอบทั้งหมด
 A = คำตอบที่ 1 ของกลุ่มที่ 1
 B = คำตอบที่ 2 ของกลุ่มที่ 1
 C = คำตอบที่ 1 ของกลุ่มที่ 2
 D = คำตอบที่ 2 ของกลุ่มที่ 2

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵ประคอง กรรณสูต, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู. (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2515), หน้า 126.